

Ik ontmoet Maarten, een derdejaarsstudent gitaar aan het conservatorium van Antwerpen, in de Research Unit waar hij verblijft om een medicijn te testen. Om geld bij te verdienen werkt Maarten niet zoals andere studenten bij een bakker of horecazaak, hij test medicijnen. De unit is niet echt gezellig, er hangt een ziekenhuissfeer en - geur. We zitten in een grote zaal, de ontspanningszaal. Er staat een tv, 2 zetels en enkele tafeltjes met stoelen. We nemen plaats aan één van de tafels. Naast ons spelen 2 mannen van ongeveer 25 jaar een gezelschapsspel. Het is er opmerkelijk stil.

Maarten, hoe kwam je in contact met de onderzoeksgroep?

MAARTEN: ‘Ik zag een advertentie van een Research Unit in de gratis krant 'Metro' met een oproep om je kandidaat te stellen om een medicijn te testen. Ik weet niet meer om welk medicijn het juist ging. Ze zijn continu op zoek naar vrijwilligers om aan studies deel te nemen. Ik heb de unit telefonisch gecontacteerd om mezelf op te geven als vrijwilliger. Ze hebben me wat informatie verschaft over de criteria waaraan je moet voldoen zoals bijvoorbeeld je levensstijl, eetgewoonten e.d. Later kreeg ik een brief dat ik in aanmerking kwam voor een bepaalde studie. Op deze brief stond alle informatie over de studie, een nummer van het call center en het tijdstip waarop je mag beginnen bellen. Ik was bij de eerste bellers dus ik stond meteen op de deelnemerslijst.’

Wat overtuigde je om je als vrijwilliger op te geven?

‘Je wordt natuurlijk goed vergoed, maar je levert ook een belangrijke maatschappelijke bijdrage. Als medicijnen niet worden getest op mensen nadat het op dieren getest is dan komen ze niet op de markt. Je helpt de wetenschap er dus ook mee vooruit. En ze doen ook uitgebreide gezondheidstest. Als je mag deelnemen ben je zeker dat je gezond bent!’ (lacht)

Neem je vaak deel aan klinisch onderzoek?

‘Sinds de eerste keer dat ik heb deelgenomen aan een onderzoek doe ik gemiddeld één onderzoek per jaar in verscheidene centra of ziekenhuizen. De eerste keer was bij de Research Unit van het Stuyvenberghziekenhuis in Antwerpen (beheerd door SGS, een internationaal bedrijf dat marktleider is inzake onderzoek, inspectie, testen en certificeren). Dat was in augustus 2007. We werden getest op een geneesmiddel ter behandeling van arteriosclerose of slagaderverkalking. In mei 2008 heb ik voor de tweede keer deelgenomen aan een onderzoek, eveneens in het Stuyvenberghziekenhuis. Dit keer werd er een geneesmiddel getest dat gebruikt zou worden bij de behandeling van reumatoïde artrose. In oktober 2009 ben ik reserve geweest in zowel de Drug Research Unit in Gent (eveneens beheerd door SGS) als in

de Johnson & Johnson Clinical Pharmacology Unit, een afdeling van het ZNA Jan Palfijn te Merksem. Reserve zijn houdt in dat je de eerste dag van het onderzoek mee binnengaat in de unit en blijft tot gemiddeld twee uur nadat de eerste medicatie wordt toegediend. In het geval dat er iemand niet komt opdagen of iemand slecht reageert op het geneesmiddel kan je daar als reservevrijwilliger voor invallen. Hoeveel reservevrijwilligers er voorzien zijn voor elk onderzoek weet ik niet. Ik zit ook in het vrijwilligerbestand van Xendo te Groningen, Nederland. Daar heb ik me eens ingeschreven voor een onderzoek, maar dat doe ik niet meer. Ik moest een veel te grote afstand afleggen. Ik houdt het liever dicht bij huis.’

Staat er een limiet op hoe vaak je mag deelnemen?

‘Dat hangt van de aard van het onderzoek af. Meestal moet er een maand tussen het einde van een onderzoek (waaraan je hebt deelgenomen) en de start van een nieuw onderzoek (waaraan je wil deelnemen) zitten. Dit doen ze onder andere om er voor te zorgen dat het minste effect dat een geneesmiddel zou kunnen hebben volledig uitgewerkt zou zijn. Het zou immers een ander onderzoek kunnen beïnvloeden. Met andere woorden, je moet aan elk onderzoek met een schone lei beginnen.’

Zijn er mensen die van medicijnen testen hun job maken?

‘Het zou niet mogen, maar het gebeurt. Normaal zou er tussen twee studies minstens een maand moeten zitten, maar er is geen systeem om dat te controleren. Er zijn dus mensen die niets anders doen dan medicijnen testen. Ze doen aan onderzoeken mee in België en Nederland. Ook verzwijgen sommige mensen soms neveneffecten, zodat ze de studie niet vroegtijdig zouden moeten verlaten. Het zou voor hen niet voordelig zijn want het grootste deel van de vergoeding wordt pas na het onderzoek betaald.’

Is het dan geen risicovol beroep?

‘Je staat eigenlijk 24 uur op 24 onder toezicht van dokters en verpleegkundigen, als er iets mis zou lopen kunnen ze direct ingrijpen. Enkele proefpersonen krijgen een placebo, dan is het risico natuurlijk nihil.’

Heb je al eens neveneffecten ondervonden?

‘Ja. Bij het eerste onderzoek waaraan ik deelnam had ik last van jeuk en een branderig gevoel in mijn gezicht. Bij het tweede onderzoek kreeg ik even buikkrampen, maar het duurde nooit lang. In de meeste gevallen kunnen de onderzoekers de bijwerkingen die zouden kunnen optreden trouwens inschatten omdat een geneesmiddel altijd eerst op dieren getest wordt.

Uiteraard worden de vrijwilligers dan ook op de hoogte gebracht van die mogelijke nevenwerkingen.'

Wat zijn zoal de voorwaarden om aan een studie deel te nemen?

'Dat hangt ervan af, soms hebben ze enkel mannen nodig, soms enkel vrouwen, soms enkel vrouwen in hun menopauze, dan weer mensen die last hebben van acne...Wel wordt meestal gevraagd of je medicatie neemt, omdat deze de werkzaamheid van het geteste geneesmiddel kunnen beïnvloeden.'

Hoe verloopt zo een studie? Moet je overnachten in een ziekenhuis?

'Bij veel studies blijf je overnachten in de research unit. De duur van een onderzoek en het aantal overnachtingen is ook een criterium voor het bepalen van de vergoeding. Meestal moeten de vrijwilligers een dag voor de eerste medicatietoediening naar de unit komen, om nog enkele standaardonderzoeken te kunnen uitvoeren en om er zeker van te zijn dat ze nuchter zijn. Hierdoor hebben ze ook wat ruimte. Stel dat er een vrijwilliger bij is die niet nuchter is dan hebben ze nog genoeg tijd om een reservevrijwilliger op te roepen. Na de toediening wordt de werking van het geneesmiddel opgevolgd aan de hand van bloedstalen, hartactiviteitscans, bloeddrukmeting e.d. Soms is het heel erg druk. Dan wordt je heel de dag door opgevolgd en onderzocht. De verpleegkundigen analyseren dan op regelmatige tijdstippen bloed en urine en doen eventueel nog andere onderzoeken om na te gaan of je het medicijn goed verdraagt. Men noteert ook mogelijke bijwerkingen die personen ondervinden.'

Waar worden de maaltijden genuttigd? Gebeurt dit met alle patiënten samen?

'De maaltijden worden genuttigd in de refter. Enkel het vieruurtje en de avondsnack worden op de kamers gebracht. De vrijwilligers weten zelf wanneer ze moeten gaan eten. We moeten altijd enkele minuten voor de aanvang van de maaltijd in de refter zijn, zodat de verplegers niet telkens de namen moeten afroepen. Elke vrijwilliger heeft daarom een persoonlijk mapje waar de planning van de gehele studie in een schema uiteengezet is. Je eet niet met iedereen samen. De tijdstippen waarop je eet liggen strikt vast. Soms zelfs zo strikt dat zowel het tijdstip van de aanvang van de maaltijd als het beëindigen vastligt tot op de seconde. Na de maaltijd moet je dan ook meteen op je bed gaan liggen voor een fysieke controle. Die liggen ook strikt vast, net als het toedienen van de medicatie.'

Als overnacht in de unit hoe zit het dan met de regels? Krijg je specifiek eten, mag je eten of drinken meenemen, mag je bezoek ontvangen...

‘Je mag zelf geen eten of drinken meenemen naar de unit, dat is verboden. Iedere vrijwilliger moet net dezelfde voedingsstoffen binnenkrijgen te voorkomen dat er veranderingen zouden optreden door je eetgewoonten. Een andere regel is dat je bezoek mag ontvangen op bepaalde tijdstippen, maar enkel in de ontspanningsruimte nooit op de kamers.’

Hoe hou je je bezig tijdens de studie? Worden er soms uitstappen of activiteiten georganiseerd?

‘Ik speel gitaar. Meestal vind ik wel een vrije kamer waar ik dan kan oefenen. Als ontspanning luister ik wat naar muziek, andere keren lees ik of kijk ik naar een film. Er worden soms uitstapjes georganiseerd. Dat kan een wandeling zijn of een bezoek aan de zoo of een bowlingcentrum. De voorwaarde is wel dat iedereen meegaat, anders gaat het niet door.’

Hoeveel verdien je door aan een studie mee te doen?

‘Dat kan gaan van 100 euro tot wel 5000 euro, dit wordt berekend in functie van de geïnvesteerde tijd en de geleverde inspanning. Voor het eerste onderzoek waaraan ik deelnam, dat ongeveer 12 dagen duurde, was de vergoeding 2500 euro. Voor het tweede, dat uit 6 overnachtingen bestond, was het bedrag 800 euro. Als reserve verdien je in het Stuyvenberghziekenhuis 400 euro. In het Jan Palfijnziekenhuis om en bij de 200 euro.’

Waar ligt voor jou de limiet, aan welke studie zou je niet deelnemen?

‘Ik ben eerlijk gezegd nog geen studie tegengekomen waaraan ik niet zou deelnemen. Ik ben ook niet echt bang voor de bijwerkingen. Voordat de medicijnen op mensen worden getest zijn er al zoveel proeven gedaan. Tegen dat het op mensen wordt getest kan het eigenlijk al bijna niet meer schadelijk zijn. Hoofdpijn of duizeligheid daar kan ik wel mee leven, ik hou altijd in mijn achterhoofd dat ik op het einde van de rit weer een leuke som geld op mijn bankrekening heb staan. Daar kan ik bijvoorbeeld nu leuke kerstcadeaus mee kopen!’